

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātnieku savienības, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātņu akadēmijas laikraksts

6 (130)

1997. gada 24. marts

*Klausījosi, brīnījosi,
Kas aiz kalna gavilēja:
Lieldieniņa braukšus brauca,
Asnus veda vezumāi.*

DISKUTABLJS JAUTĀJUMS

Manuprāt, gan komisijas nosaukums, gan nos piedos-
šā valsts varas augstu amatpersonu pārstāvniecība ša-
jā komisijā rosina uz visai attīriku šis jaunās institū-
cijas vērtējumu. Kā pirmo nosaukumā un arī punktā
4.2. minot reformas un kā otrs — stratēģija, ar to
tieka nepāprotamīti noteiktas šīs komisijas mērķu priori-
tātēs, t. i., vispirms reformas un pēc tam stratēģija.
Pēc normālās loģikas šīm prioritātēm vajadzētu būt
otrādā kārtībā, t. i., reformām vajadzētu izrietēt no
stratēģijas, kā šo nepieciešamo izmaiņu bāzes.

Valsts varas pārstāvju iespaidīgais pārsvars savu-
kārt rada pamatu, lai lēmumu pieņemšana varētu no-
tikt, nevis balstoties uz konsensusa principa, bet «de-
mokrātiski» — mazākumam nospiežot ar vairākumu, un
komisijā lekļautie zinātnieki var tikt izmanotī kā aiz-
segs, ka viss, kas noticis un nolemts, ir noticis un no-
lemts ar pašu zinātnieku ziņu un līdzdalību. Prece-
dentus šoreiz neminēsim.

Tas, kā arī nenoteiktība attiecībā uz komisijas priek-
sēdētāju, kurš var būt Ministru prezidenta voluntāri
izvēlētais amatpersona un joti nopietni ietekmēt jau tā
pieiekami dramatisko stāvokli Latvijas zinātnē uz vēl
lielākas pasliktināšanās pusē, nerossina uz sevišķu entu-
ziāsmu un dod pamatu bažām, ka reformu laiki, kas
atnem tās daudz fiziskā laika un spēku, kurus daudz
liefderīgāk varētu (un vajadzētu) izmantot pētījumu
projektu un programmu izpildei, — var turpināties.

Šo saspringto situāciju Latvijas zinātnē, kā visiem
labi zināms, nebūt nenosaka attīstības stratēģijas iz-
prānes frūkums vai neplīnības zinātnes organizatoriskā
jā sistēmā, kuras tiešām varētu un nebūtu sarežģīti no-
vērst ar PĀRDOMĀTU reformu palīdzību, bet elemen-
tāri līdzekļu nepieiekamība. Arī zinātni, zinātnisko
darbību organizējošu un kontrolējošu institūciju mūsu
valstī jau ir pieiekami daudz.

Ja valsts budžetā zinātnes finansēšanai tiku-
no teikts vismaz 1% (sliktākajā gadījumā) vai apmēram
3% (labākajā gadījumā) no nacionālā kopprodukta,
tad, uzliicot šo līdzekļu sadalījumu zinātnes attīstības
stratēģijas un no tās izrietošo reformu vajadzību no-
teikšanu tādai kompetentai un demokrātiski levélētai
zinātnieku pašpārvaldes institūcijai, kāda ir jau esošā

ATSAUCOTIES AICINĀJUMAM. IZTEIKT DOMAS PAR MK JAUNIZVEIDOTO «ZINĀTNES REFORMU UN ATTĪSTĪBAS STRATĒĢIJAS KOMISIJU»

Latvijas Zinātnes padome (LZP), un dodot valsts pa-
sūtījumus zinātnei, VISI ar zinātni, ar tās attīstību un
valsts attīstības zinātnisko nodrošinājumu saistītie jau-
tājumi tiktu atrisināti kompetenti, racionāli, ar maksimāli
iespējamu perspektīvām un atbildības apziņu. Uz-
skatu, ka nekādas valstiskas papildinstitūcijas, jaunas
komisijas, kurās tiek administratīvi lešēdinātas un pār-
sēdinātas dažādas amatpersonas, šajā ziņā neko būtu
nedos un stāvokli zinātnē radikāli neuzlabos.

Kā liecina jaunās komisijas nolikuma II sadasjas «Komisijas
uzdevumi un tiesības» analīze, tājā ietvertais
lielā mērā dublē līdz šim gan Latvijas Zinātņu akadē-
mijas, gan LZP uzmanības centrā un pārziņā esošo uz-
devumu risināšanu, tādējādi jaunās komisijas izveido-
šanu var traktēt arī kā pasākumu, lai mazinātu šo kom-
petencienu un uz pafiesas demokrātiskas principiem orga-
nizēto institūciju lomu (ar varbūtēju perspektīvu no LZP vispār atteikties) un birokratizētu zinātnes vadību.

Kad mūsu varas vīri iemācisies saprast, ka zinātnē
ir joti smalka un galvenais, izcili pašregulējoša un
paševolnējoša sistēma, kura var sekmiņi funkcionēt
tikai kā SISTĒMA, kurā ir izstrādāti un aprobdēti
perfekti kvalitātes kritēriji, demokrātiskas vadības prin-
cipi, ētikas normas utt., ka tās galvenā produkcija —
jaunas zināšanas, jaunas afīzīas, VIENMĒR, it sevišķi
jau dabas zinātnēs, dod ne ar ko neaizstājamu legul-
dījumu sabiedrības attīstības nodrošinājumā, tās ma-
teriālo un garīgo vajadzību apmierināšanā, un ka bi-
rokratīs tās norišu regulēšana neko, izņemot fraucē-
jumus un zaudējumus, nav devusi un nedos!

Kad mūsu varas vīri iemācisies saprast fundamentālo
pētījumu prioritāro nozīmi, ka tieši fundamentālos pē-
tījumos gūtie jauno atziņu graudi ir tie, no kuriem vē-

lāk tiek cepta gan ikdienīšo vajadzību nodrošinā-
nas un uzlabošanas maiziņe, gan gardās ērtību un
komforta kūciņas, un ka tādēj zinātne kā sistēma ne-
var attīstīties bez fundamentāliem pētījumiem — un ka
nevar VISI noreducēt tikai uz lietišķiem pētījumiem,
ka izglītība un zinātnē ir visperspektīvākais un vis-
efektīvākais investīciju ieguldīšanas virzens utt. un
tjpr., t. i., visas šīs elementārās, šīs ābeces pafiesības,
kuras ir jau neerīti atkārot, zinot tos, kuri šo laik-
rakstu lasa un visu to tāpat labi saprot, un apzinoties,
ka tās diez vai lasīs tie, kuriem šīs pafiesības būtu jā-
zina, pirms kerties pie sabledrības kolektīvo smadze-
nu visatbildīgākās dajas, t. i., zinātnes kārtējās kirur-
ģiskās operācijas.

Interesants ir arī 14. punkts, ka komisijas locekļi par
savu darbu nesajems afalgojumu, jo atvasinoties no
politiku uzsvērti proponētā tirgus ekonomikas pamat-
principa, ka par visu jāmaksā, un jāmaksā tik, cik tas
maksā (resp., ir vērts), izvirzās jautājums — vai komi-
sijas darbs, ja tas neko nemaksā, būs jāvērtē kā ne-
vērtīgs vai arī kā valdības iecerēts «labdarības» pasā-
kums prei kritiskā situācijā nostādīto zinātni.

Ie pietiekami daudz pierādījumu, tostarp gan starp-
tautiskas pārbaudes, gan afzinības, ka Latvijas zinātne
tās attīstības līmena un sasniegumu ziņā ir vērtējama
joti augsti. Tā atbilst pasaulē noteiktiem kvalitātes kritē-
rijiem, un attiecībā uz zinātni (un kultūru) Latvija jau
sen ir integrējusies ne tikai Eiropā, bet arī pasaulē.
Tā tur ļemē stabili un vispāratītu vietu, un no tā
vēl nodarbināto intelektuālu potenciālu viedokļa tā ir
spējīga šo vietu gan saglabāt, gan uzlabot. Galvenā
pašreizējā momentā aktualitāte ir no šīs viešas neiz-
krist nepieiekamā finansējuma un no tā izrietošā ze-
mā zinātniskā darba prestiža dēļ. Stratēģijas maiņa un
reformas ir nepieciešanas valsts, precīzāk, valdības
politikā, tās attiecīsmē prei zinātni, bet ar pārējo zinātnieku paši tiks galā. Un no šī viedokļa jaunas komi-
sijas nepieciešamība un lietderība pafiesām ir visai
diskutabls jautājums.

A. BALKLAVS,
fiziķis

LZA UZRAUDZĪBAS PADOMES ZIŅOJUMS LZA PILNSAPULCĒ 1997. GADA 21. FEBRUĀRĪ

LZA Uzraudzības Padome šādā sastāvā:
akad. Emīlija Gudrine, akad. Jānis Vēbers, akad.
Romāns Kārkliņš, akad. Oļģerts Krastiņš un akad.
Imants Matīss pārbaudīja LZA īpašuma pārvaldi un
LZA budžeta izpildi 1996. gadā, kā arī LZA Harfas
2. pantā un LZA statūtā 2. nodalā noteikto LZA darbī-
bas mērķu, pamativzīemu un uzdevumu īstenošanu. Ša-
jā sakarā Padomes locekļi iepazīnās ar LZA Senātu,
valdes, prezidiu un nodalā darbu, LZA grāmatvedības
materiāliem.

UZRAUDZĪBAS PADOME KONSTATĒJA:
ka LZA Senātā tāmē paredzēts valsts budžeta fi-
nansējums Ls 106676. Tāmē izpildīta pilnīgi par Ls
106676. Līdzekļu izlietošana bijusi mērķiecīga. Budžeta
finansējums 1996. gadā tika samazināts par Ls 3400, sa-
līdzinot ar 1995. gadu.

Darba algas izlietojums no kopējā finansējuma sa-
stādīja Ls 57940, t. sk. līguma darbi — Ls 12000, pa-
balsti — Ls 1200. Šātā darbinieku skaits — 29, vidējā
darba alga vienam darbiniekam — Ls 128 mēnesī.

Maz līdzekļi izlietojoti periodiskās literatūras leģadei —
Ls 525. Pasta, telefona izdevumi pieauga līdz Ls
6455.

LZA pamaffondū vērtība uz 1997. gada 1. janvāri
ir Ls 1266812, kura 1996. gadā samazinājusies par Ls
30600, sakarā ar dzīvojamo māju u. c. objektu no-
došanu Salaspils pašvaldībai.

1996. gadā finansējums zinātnisko grantu izpildei,
LZA Vēstīm sastādīja Ls 80947.

1996. gadā pirmoreiz piešķirti budžeta līdzekļi 40
emerīto zinātnieku grantiem (pabalstiem) — Ls 17856.

LZA komūnālās saimniecības iepnēumi 1996. gadā
kopā ar lepkrekšējā gada atlīkumu bija Ls 487987, (t. i.
36% vairāk nekā 1995. g.). Darba alga sastādīja Ls
129698 (t. i. 27%).

1996. gadā ziedojušus snieguši vairāki mūsu akadē-
mijas ārzemju un goda locekļi: Dr. Marfa Štaudin-
gera-Voita, Edgars Dunsdorfs, N. Balabkins, Dr. Dītrihs
Andrejs Lēbers, Andris Padegs, Bertrams Zariņš, prof.
Jānis Labvīrs, Alfrēds Kalnīšs, Dr. Tadaši Goino (Japā-
nija), kā arī Latviešu akadēmiskā organizācija Zviedrijā,
PBLA Kultūras fonds un republikas banka «Viktorija».

Ziedojuši Latvijas Zinātņu akadēmijai 1996. gadā
sastādīja Ls 20988, 22000 DEM un 8354 USD. Ziedoje
līdzekļi noguldīti 3 dažādās bankās un par Ls 1000
iegādātas 14% kūli zīmes.

No noguldītu procentiem iegūtie līdzekļi izlie-
toti studentu zinātnisko darbu prēmiju daļējai seg-
zīmē, pensionētu LZA locekļu pabalstiem, bēru izdevu-
miem un kapu vietu sakopšanai.

Latviešu akadēmiskās organizācijas Zviedrijā mērķa
ziedojuši izlietots H. Skujas balvai bioloģijas zināt-
nēs un A. Švābes balvai vēstures zinātnēs. PBLA Kul-
tūras fondu devums — V. Plūdoņa balvai literatūri-
zinātnē. Profesora J. Labvīra ziedojušums — K. Baloža
balvai tautsaimniecībā un A. Švābes balvai vēstures
zinātnēs.

**JAUTĀJUMĀ PAR LZA HARTAS UN STATŪTU ĪSTE-
NOŠANU ATZĪMĒJAM, KA:**

1) aktivizējies darbs starptautiskās sadarbības jo-
mā. Pēdējo gadu laikā noslēgti sadarbības līgumi ar
21 zinātni akadēmiju un zinātnisko bledribu (1996. g.
— 3). Šīs sadarbības ietvaros noteik zinātnieku ekvi-
valenta apmaiņa. Noslēgti trispusējs līgums starp LZA,
Zviedrijas Karalisko Zinātņu akadēmiju un Krievijas fe-
derācijas zinātnisko firmu «Kosmions» par Ventspils
rajona situētā bij. Krievijas armijas kosmiskā sakaru
centra izmantošanu zinātnes vajadzībām. Jūrmalā

1996. gada septembrī notika pirmā Baltijas un Ziemeļ-
valstu zinātņu akadēmiju konference, kurā pieņemtais
trīs nozīmīgas programmas;

2) kā frūkums atzīmējama LZA sēžu plānošana un
organizēšana. Tā no astoņām LZA sēdēm, kas tika sa-
uktas 1996. gadā, sešas bija veltītas «Letonikas» fe-
mātikai (kas ir apsveicamī). Tomēr turpmāk būtu vē-
lams vairāk pārstāvēt pārējo LZA nodaju zinātniskos
virzienus;

3) joprojām nepieiekoti aktīvi LZA piedalīs Lat-
vijas attīstības procesu prognozēšanā, fokus un valdī-
bas operatīvā iepazīstināšanā ar zinātniskām progno-
zēm ko paredz LZA Harfas 2. pants. 1996. gadā tika
veikta tikai viena globāla nozīmes projekta eksperīze —
par Daugavas hidrostaciju rekonstrukcijas problē-
mām.

Sēdē «Latvijas ledzīvofāji un tautas veselība» tika
atsegta smaga demogrāfiska krize valstī, tācū priekš-
likumi un lēmumi neaībilda krizes smagumam un bija
nepieiekami, lai radikāli ierobežotu nabadzību un tās
sekas;

4) LZA Senāts 1996. gada 16. jūlijā pieņēma lēmu-
mu par Izglītības un zinātnes ministrijas rīcību, sastei-
dzot zinātnes reformas un radot «koferu» noskoju-
mu zinātnieku kolektīvos. Tomēr LZA neizdevās pa-
nākt, lai reformas kļūtu evolucionāras, bet ne graujo-
šas;

5) iepazīstošes ar LZA vadības institūciju darbību,
Uzraudzības Padome atzīst, ka LZA Senātam un pre-
zidiem lielāku vērtību vajadzētu veltīt LZA sastāva
piļnveidošanai un atjaunināšanai, kā arī plašāk iesaistīt
LZA vadības struktūrā jaunus LZA akadēmikus un ko-
respondēfālocekļus.

JAUNI VALSTS EMERITĒTIE ZINĀTNIEKI UN GROZĪJUMI MK NOTEIKUMOS

S. g. 19. februārī LZA svinīgajā sēdē valsts emeritētā zinātnieku diplomus un īpašas mākslinieka J. Strupuļa veidotas nozīmītes saņēma pirmie 40 VEZ. Pēc nedēļas — 25. februārī Valsts emeritēto zinātnieku padome izskatīja no jauna pieejiko pretendētu materiālus un piešķira šo nosaukumu vēl 35 zinātniekiem-pensionāriem.

Lūk viņu vārdi:

1. Vera Rudzīte	LZA
2. Ruta Ozoliņa	LZA
3. Pēteris Ozoliņš	LZA
4. Romāns Kārkliņš	LZA
5. Aina Blīnka	LZA
6. Uldis Ulmanis	LZA Kodolpētniecības cent.
7. Olga Kovša	AML
8. Elza Preimāte	AML
9. Zinaida Lindberga	AML
10. Meijers Margulis	AML
11. Eriks Brikmanis	AML
12. Lūcija Treimane	AML
13. Valdemārs Langenfelds	LU
14. Gunārs Mežaraups	LU
15. Pēteris Paukšs	RTU
16. Leonīds Gamrats-Kureks	RTU
17. Eriks Golubovskis	LLU
18. Kārlis Šalbe	LLU
19. Aina Ratkeviča	LLU
20. Igors Afanasjevs	LLU
21. Lija Krasinska	LMĀ
22. Edvīns Kelpis	LLMZA
23. Gunārs Igaunis	LV Mežzin. inst. «Silava»
24. Jevgēnijs Linārs	LEKMI
25. Velta Brumberga	LEKMI
26. Arnolds O. Krauklis	LEKMI
27. Georgs Jankovskis	LEKMI
28. Larisa Čuhina	LZA Fil. un soc. inst.
29. Jānis Graudonis	LU Latvijas Vēstures inst.
30. Tālivaldis Vilciņš	LU Latvijas Vēstures inst.
31. Jānis Skārds	Latvijas Kardiologijas instit.
32. Ivars Briedis	LZA Polim. meh. inst.
33. Pēteris Guljāns	LZA Ekonomikas inst.
34. Zandis Spuris	LZA Bioloģijas inst.
35. Olga Romanovska	LZA Bioloģijas inst.

Padome apsprieda arī MK 1995. g. 7. novembra «Nolikuma par valsts emeritētā zinātnieka nosaukuma piešķiršanu» grozījumus, ko izdarījis MK 1997. g. 11. februāri. Saskaņā ar šiem «grozījumiem» tagad uz VEZ nosaukumu var pretendēt ne tikai habilitētie zinātnīku doktori, bet arī zinātnīku doktori, kurus vērtēs pēc vienādīgiem kritērijiem. Ľoti nozīmīgs jaunums nolikumā ir tas, ka VEZ nedrīkst saņemt par savu darbu «zinātnes naudu», t. i. no grantiem un programmām; taču var, piemēram, saņemt samaksu par lekciju lasīšanu, ja jautājums ir noformēts atbilstoši likumam par augstāko izglītību.

Zemāk tiek publicēts MK 1995. g. 7. novembra «Nolikums par valsts emeritētā zinātnieka piešķiršanu» Nr. 328 ar š. g. 11. februāra grozījumiem.

No VEZ padomes līdzšinējā darba pieredzes izriet, ka pretendenti ne vienmēr labi zina vērtēšanas kritērijus. Svarīgi ir iesniegtajā dzives aprakstā [CV] dot konkrētu atbildi uz katru no tiem.

M. BEĶERS,

Valsts emeritēto zinātnieku padomes priekšsēdētājs, akadēmikis

NOLIKUMS

PAR VALSTS EMERITĒTĀ ZINĀTNIEKA NOSAUKUMA PIEŠĶIRŠANU

I Vispārīgie jautājumi

1. Valsts emeritētā zinātnieka nosaukumu piešķir izciliem, starptautiski atzītiem Latvijas zinātniekiem pēc aiziešanas pensijā.
2. Valsts emeritētajam zinātniekam tiek piešķirts mūža grants — pabalsts, kas tiek maksāts papildus pensijai un netiek aplikts ar nodokliem. To izmaksā Latvijas Zinātņu akadēmija no Izglītības un zinātnes ministrijas budžetā zinātniskās darbības finansēšanai paredzētajiem finansu līdzekļiem.
3. Valsts emeritētajam zinātniekam nav tiesību saņemt citu atlīdzību no zinātniskās darbībai paredezētajiem Valsts budžeta līdzekļiem.
4. Valsts emeritētā zinātnieka nosaukuma pretendētu atlasi veic saskaņā ar Valsts emeritēto zinātnieku padomes noteikto kvotu atbilstīgi šim mērķim iedalītajiem budžeta līdzekļiem.

II Valsts emeritēto zinātnieku padome

5. Lēmumu par valsts emeritētā zinātnieka nosaukuma piešķiršanu pieņem Valsts emeritēto zinātnieku padome (tālāk teiktā — «padome»).
6. Padome katru gadu nosaka valsts emeritēto zinātnieku kvotu un saskaņo to ar izglītības un zinātnes ministru.
7. Padomes sastāvā ir 15 cilvēki:
- 7.1. Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvis;
- 7.2. Labklājības ministrijas pārstāvis;
- 7.3. Finansu ministrijas pārstāvis;
- 7.4. Četri Latvijas Zinātņu akadēmijas pārstāvji: prezidents un pa vienam pārstāvam no kafras Zinātņu akadēmijas nodaļas;
- 7.5. Habilitei zinātnīku doktori;
- 7.5.1. Viens — no Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas;

- 7.5.2. Viens — no Latvijas Universitātes;
- 7.5.3. Viens — no Rīgas Tehniskās universitātes;
- 7.5.4. Viens — no Latvijas Lauksaimniecības universitātes;
- 7.5.5. Viens — no Latvijas Medicīnas akadēmijas;
- 7.5.6. Trīs — no pārējām augstskolām.

8. Par padomes locekļiem norāko vai ievēlē:
- 8.1. ministriju pārstāvju — atliecīgās ministrijas valsts sekretārs;
- 8.2. Latvijas Zinātņu akadēmijas pārstāvju — senāts;
- 8.3. Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas pārstāvi — prezidijs;
- 8.4. šī nolikuma 7.5.2.—7.5.5. apakšpunktā minēto augstskolu pārstāvju — atliecīgās augstskolas senāts;
- 8.5. pārējo augstskolu pārstāvju — augstskolu rektoru padome.
9. Padomes sastāvu apstiprina uz četriem gadiem izglītības un zinātnes ministrs. Izglītības un zinātnes ministrs apstiprina jebkurus grozījumus padomes sastāvā.
10. Padomes priekšsēdētāju un viņa vietnieku ievēlē padome. Padomes priekšsēdētājs vada padomes sēžu darbu.
11. Padomes locekļi par darbu padomē samaksu nesāpēm.
12. Padome ir lemtiesīga, ja padomes sēdē piedālās vairāk nekā puse tās locekļu.
13. Padome lēmumus pieņem ar vienkāršu balsu vairākumu. Ja ir vienāds balsu skaits, izšķirīgā ir padomes priekšsēdētāja balsss.
14. Priekšlikumus un sūdzības no iestādēm, kuras izvirzījušas valsts emeritētā zinātnieka nosaukuma pretendētā, kā arī no pašiem pretendētā Valsts emeritēto zinātnieku padome izskata un sniedz atbildi viena mēneša laikā.

III Valsts emeritētā zinātnieka nosaukuma piešķiršanas kārtība un kritēriji

15. Tiesības izvirzīt pretendētā valsts emeritētā zinātnieki nosaukuma piešķiršanai ir Latvijas Zinātņu akadēmijai, Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijai, valsts akreditēto universitāšu (augstskolu) un zinātnisko iestāžu padomēm, domēm, senātēm, kā arī mācību un zinātnisko iestāžu kopsapulcēm. Lēmumu par izvirzīšanu valsts emeritētā zinātnieka nosaukuma piešķiršanai pieņem ar balsu vairākumu, aizklāti balsojot. Par pieņemto lēmumu tiek informēts pretendētā.
16. Valsts emeritētā zinātnieka nosaukuma pretendētās vai institūcijas lēmumu, iesniedz Valsts emeritēto zinātnieku padomei šādus dokumentus:
 - 16.1. atliecīgās institūcijas lēmumu;
 - 16.2. pretendenta biogrāfiju (curriculum vitae) uz vienas lapas;
 - 16.3. pretendenta zinātnisko darbu sarakstu, kurā atsevišķi norādītais zinātniskās monogrāfijas. Šo sarakstu var aizstāt publicēta bibliogrāfija, kas papildināta ar jaunāko darbu sarakstu;
 - 16.4. publicēto pretendenta izstrādāto mācību grāmatu un metodisko līdzekļu sarakstu;
 - 16.5. pretendenta vadībā izstrādāto zinātnisko disertāciju un to autoru sarakstu;
 - 16.6. to starptautisko ārorganizāciju sarakstu, kuru darbā pretendētā piedālās.
17. Valsts emeritētā zinātnieka nosaukuma pretendētā atlīdzību vērtē pēc šādiem kritērijiem: zinātnīku doktors vai habilitēts zinātnīku doktors; Latvijā ieviestas nozīmīgas izstrādes; zinātniskā skola, kuru pārstāv pretendenta sagatavoti zinātnīku doktori; patenti un pārdotas licences; augsts citējamības indekss; sarakstītas monogrāfijas un/vai mācību grāmatas;
- 17.7. publikācijas starptautiskos žurnālos;
- 17.8. ilgstoši sekmīgi vadītās liels zinātnieku kolektīvs (universitātē, institūts, laboratorija).
18. Valsts emeritēto zinātnieku kvotas un dokumentu iesniegšanas termiņus Valsts emeritēto zinātnieku padome publicē laikrakstā «Zinātnes Vēstnesis» ne vēlāk kā divus mēnešus pirms noteiktā termiņa.
19. Pretendentus valsts emeritētā zinātnieka nosaukuma piešķiršanai Valsts emeritēto zinātnieku padome izvēlas šādā kārtībā:
 - 19.1. vērtē pretendenta atlīdzību šī nolikuma 17. punktā minētajiem kritērijiem, kurus iepriekš izanalizējuši divi padomes locekļi;
 - 19.2. pēc diskusijas aizklāti balso par pretendētā;
 - 19.3. Valsts emeritētā zinātnieka granta apmērs mēness nedrīkst pārsniegt 60% no profesora vidējās mēneša algas likmes, kāda noteikta atliecīgajos Ministru kabineta tiesību aktos. Izglītības un zinātnes ministrs atbilstoši iedalītajiem valsts budžeta līdzekļiem nosaka granta apmēru, un tas nedrīkst būt mazāks par iepriekš piešķirto grantu.
 21. Valsts emeritētajam zinātniekam tiek izdots diplomi un krūšu nozīmīte. Tos pasniedz Latvijas Zinātņu akadēmijas kopsapulce.
 22. Ja nodarīts morāls vai materiāls kaitējums valsts interesēm, Ministru kabinets var atcelt lēmumu par valsts emeritētā zinātnieka nosaukuma piešķiršanu.

ADHĒZIJAS VELNIŠĶIE SPĒKI

Adhēzija tiek skaidrota kā kontakta nonākušu virsmu saistīšanās, ko nodrošina starpmolekulārā mijiedarbība un ķīmisko saišu veidošanās. Šīs virsmas var būt joti dažadas un jēdziens «adhēzija» ir daudzkārt plašaks nekā saltīmēšana vai metināšana.

Neatgriezeniskā elektrooadhēzija izrādījās labs līdzeklis metālpolimēru kompozītu ieguvē, arī krāsojot metāliskus izstrādājumus ar dispersām krāsām uz polimēru bāzes. Šajos gadījumos ir vajadzīgi lieli sasaistes spēki, un elektriskā strāva tos pastiprina. Dažreiz šo lomu veic ultraskāja.

Adhēzija var būt arī nevēlama, pat kaīšīga.

Ir daudzas situācijas, kad adhēzija ir vajadzīga. Beflik pat daudz, kad tā ir nevēlama. Pirms zivju cepšanas fās apvīļā miltos, gajū apstrādā ar sausinēju, un arī eļļu uz pannas lej ne tik daudz garšas dēļ, bet lai tā nepiedegtu. Un visas šīs procedūras vērstas pret adhēzijas velnišķiem spēkiem. No viena līdz pieciem procentiem pārtikas produktu tiek zaudēti izvejvien un pusfabrikātā tehnoloģisko iekārtu adhēzijas dēļ. Vai kāds ir saskaņījis, cik tonnū dažādu sadzīves ķīmijas preparātu nokļūst izgāztuvēs kopā ar taru, cik krāsas paliek tūbiņu, bundžu un mucu iekšienē, cik mazuļa cisternas... Bez šaubām, virsmas aktīvās vielas mazina adhēzijas spēkus, bet ne vienmēr tās var pielietot un vienmēr ķīmīki izmanto šo ekonomējošo piedevu.

Kāds stāvoklis ir Latvijā ar vēlamās adhēzijas procesu pētīšanu un izmantošanu?

Rīgas Tehniskās universitātes ķīmijas tehnoloģijas fakultātē studiju un pētnieciskā darbība lielā mērā ir saistīta ar materiālu izpēti un radošanu. Pirms vairākiem gadiem sākās RTU katedru un pētniecisko laboratoriju apvienošanās afbilstoša profila institūts. ķīmijas tehnoloģijas fakultātē 1994. gadā, apvienojoties Polimēru ķīmijas tehnoloģijas katedrai un Polimēru kompozītmateriālu laboratoriju, izveidojās Polimērmateriālu institūts. To vada akadēmikis, profesors Mārtiņš Kalniņš. Pētījumu pamārvirziens šajā institūtā ir heferogēno kompozītmateriālu veidošanās, virsmas un robežprocesu regulēšana un optimizēšana, kā arī šādu materiālu iegūšanas un pārstrādes tehnoloģiju teorētisko pamatu izstrādāšanu. Adhēzijas mijiedarbības norises, katalītiskie ķīmiskie procesi uz robežvirsmām un robežlānos, ir pētījumu svarīgākie aspekti. Pētījumu praktiskais mērķis visos gadījumos ir radīt jaunus polimērkompozītus. Tādus, kam piemīt noteikts ekspluatācijas un tehnoloģisko īpašību kopums, ar pieņemamu ražošanas pašizmaksu un nepieciešamo izvejvienu pieejamību. Galvenie pētījumu objekti pašreiz ir šādi: polimēru un metālu adhēzijas mijiedarbības ķīmisko kontaktprocesu vadišana, termoplastikas daudzkomponēntu heterogēnu polimēru sistēmas ar regulējamu struktūru, kompozīti ar regulējamu bioloģisko noārdīšanos, termoplastiski stiegtoti polimērkompozīti u. c. Nozīmīga vieta ir jautājumam par atliecīgā izstrādājuma aktīvā mūža ilguma regulēšanas iespējām. Parasti to cenšas paildzināt, bet atsevišķos gadījumos jārīsina jautājums, kā paātrināt materiāla noārdīšanos ārējās iedarbības rezultātā. Noteiktas uzbūves polimēri spēj ātri sadalīties baktēriju vai sēnīšu fermentu iedarbībā, piemēram, polihidroksilbutīräts, kuru iespējams iegūt no Latvijas vietējām izvejvīlām. Šī polimēra saderība ar dzīvajiem audiem, nekaītgums un iegūšanas ekoloģiskais drošums padara to par perspektīvu materiālu dzīvo organismu audu aizvietotāju un implantu izgatavošanai. Ne mazāk svarīga problēma, pie kurās strādā Polimērmateriālu institūta zinātnieki, ir nokalpojuši polimērmateriālu atgriešana tehnoloģiskajā aprītē. Polimērkompozīti ar regulējamu bioloģisku noārdīšanos būs institūta darba galvenais saturs.

Polimērmateriālu institūts ir cieši saistīts ar ārzemju speciālistiem. Ilgstoša saderībība notiek ar Kaseles Tehnisko universitāti Vācijā, Madrides Materiālu struktūras institūtu un Stokholmas Karalisko Tehnisko universitāti. Notiek regulāras savstarpējas vizītes, stažēšanās un informācijas apmaiņa. Īpaši gribētos atzīmēt kopējus pētījumus ar ASV firmu «3M» (Minnesota Mining and Manufacturing Company). Specifisks bija arī darba saturs — Joti ātra un noturīga galvaniski pārklāta un svarīgi, ka eljotā skārda salīmēšana automobiļu rūpnīcībai. Jāpiebilst, ka tā ir Joti solīda firma ar lielu vērienu, kura jau 1991. gadā realizēja produkciju par 13.340 biljonu (!) dolāru. Šāda saderībība mūsu polimēru pētniekiem dara lielu godu un ir Joti izdevīga arī materiālajā ziņā.

NAMS AR INTRIGU

10. marītā Latvijas TV pirmās programmas raijumā «Kultūras parks» Latvijas Zinātņu akadēmijas goda loceklis arhitekts Vaidelotis Apsītis stāstīja, kā pirms 40 gadiem tapa Zinātņu akadēmijas Augstceltnē, kuru vēl šod dēvējam par «Kolhoznieku namu» un kuras projektaešanā un celtniecībā viņam kā jaunam arhitektam bija iespējams piedalīties, it sevišķi telpu iekšējā apdarē. Filmētajiem bija izdevies joti tikam parādīt lielo konferenču un koncertu zāli, kurā «kafra lustra bija «volgas» vērba». Arī Senātā zāle, caur kinokameru objektīvu aplūkota, šķita mājīgāka nekā dzīvē. Kaut arī filmēšanas laikā diena bija vējaina un lieftaina, skats uz Vecrīgu neparatākā rakursā pavērās no Augstceltnes torna daļas balkona. Režisors izteica kādu neparastu domu. Viņaprāt, neraugoties uz sākotnējiem mērķiem un «padomju barokā» pārbagātību, ēkas gaisotni viņš izjūtis humānu un cilvēkiem draudzīgāku nekā Rīgas Latviešu biedrības namā, kur gaisā it kā vēl vējojot «oficieru nama» skābo kāpostu dvaka. Uzskatīsim Augstceltnes patīkamo auru (ko gan neatzīst J. Straudiņš) par humanitāro institūtu un vispār zinātnes humānas misijas devumu.

Soreiz publicējam dažas pārdomas, kas radušas pēc V. Apsīta priekšslasījuma Latvijas Zinātņu akadēmijas Pilnsapulcē š. g. 21. februārī. (Izsmejošo J. Straudiņa referātu «LZA Augstceltnes vēsturiskās tradīcijas un attīstības izredzes» varēja lasīt «Zinātnes Vēstneša» 5. numurā.) Gan foreiz, gan filmēšanā «aiz kadra» palika lielās zāles izdegūšas skatuves daļas likfenis. Tā ir pieiekami plaša, lai iekārtotu pat tehniski diezgan modernu teātra skatuvi (V. Apsītis teica, ka bijuši arī lieti dekorāciju nomaiņai). Taču — «ja man būfu tā naudīņa...»

Cefrdesmit gadus Rīgas panorāmā rēgojas nams, kurš, šķiet, miljā nekad nevienam nav bijis. «Kolhoznieku nams», kā to joprojām sauktas mūtē dēvē, kaut gan diez vai kāds kolhoznieks pār tā slieksni kāju spēris.

INTRIGA NR. 1. Kur celf tādu varenu stalinisma uzvaru apliecinōšu ēku? Izvēlējās krievu klasicisma stilā celto koka ēku kompleksu, sauktu «Gostinijs dvor», kas aizņēma kvarṭālu starp Gogoja, Turgeņeva, Elijas (toreiz — Odesas) un Puškinas ielām. Kaut arī tas skaitā

jās valsts nozīmes arhitektūras piemineklis, atļauju tā vietā celt monumentālo «Kolhoznieku namu» dabūja itin viegli. Sabiedrību vietas izvēle īpaši nesafraca. Maskavas augstceltnu atdarinājums Maskavas forštatē — lai ietil Starp citu — kuru gan interesēja sabiedrības patīkana vai nepatīkana?

Bet kur te intriga? Apmēram pirms pusgada Rīgā bija atbraucis slavenās krievu tēlnieces Veras Muhiņas dēls. Arhitekts Vaidelotis Apsītis, kurš ir ne tikai viens no «Kolhoznieku namas» projekta autoriem, bet arī apkopo visus materiālus par Brīvības pieminekļa vēsturi, tākās ar atbraucēju, lai parunātu par viņa ievērojamās mātes lomu Brīvības pieminekļa saglabāšanā 40. gadu beigās. Un, starp citu, uzīnāja, ka... Muhiņiem piederējis «Gostinijs dvors» līdz ar visu zemi (kā zināms, Vera Muhiņa ir dzimusi Rīgā tirgotāju ģimenē). Tas nozīmē, ka Latvijas Zinātņu akadēmija atrodas uz Muhiņu dzimtas privātpāšuma. Taču par laimi (akadēmijai, par nelaimi Muhiņas mantiniekiem) Rīgas arhīvos šādas īpašuma tiesības apstiprinoši dokumenti netika atrasti.

INTRIGA NR. 2. Vieni «Kolhoznieku namu» apsaukā par Stalīna arhitektūras atraugu, citi sajūsmā pārgriež acis: «Kak Moskovskij universitet!» Un ne vieni, ne otri neapjauš, ka gan Maskavas, gan Rīgas augstceltnes priekšteči ir... Nujorkas debesskrāpji, jo arhitekts, pēc kura projekta šie nami tapa, ir vairāk nekā desmit gadus strādāja ASV un piedalījās Nujorkas debesskrāpju projektaešanā 20.–30. gados. Tie paši spicie torniši ar smaili galā, tikai, protams, aprīkoti ap padomju simboliku. Kad Vaidelotim Apsītim Zinātņu akadēmijas pilnsapulcē uzdeva jautājumu, vai pēc zvaigznes nomontēšanas nevajadzētu tomēr «spīcīgi nobeigt ar kādu simbolu, uz ekrāna projekcētajai akadēmijas augstceltnei smailē asprātīgi parādījās... «Kaku mājas» kūkumu uzmetušais runcis. Protams, par lielu pārsteigumu arhitektam, toties zīmīgi — no «Kaku mājas» akadēmija ir aizgājusi, bet kaķi paņēmusi līdz...

«Kolhoznieku nams» projektu konkursā uzvarejā arhitekts O. Tīlmanis. Tālākajā projektaešanā un būvdarbu uzraudzībā tika pieaicināts arī jaunais arhitekts Vaidelotis Apsītis. Projekts bija uzvarējis, bet... nebija pieiekami pompozi, tādēļ, pirms to saskaņot visaugstākajā celtniecības un arhitektūras instance Maskavā, par konsultantu un «pieslēptāju» tika nozīmēts V. Oltarzevskis, tobrīd jau akadēmīks, bet sācis ar Nujorkas debesskrāpjiem. Māja tika stiepta uz augšu, apcakota ar

tornišiem un krinzuļiem. Vēl vairāk krinzuļu bija iekštelpās — vestibilā, konferenču zālē, kurai bija jāpievad tādas akustiskās īpašības, lai tā varētu derēt arī kā koncertzāle, kas radīja lielas problēmas, jo zāles cilindriskā forma rada t. s. akustiskos mezglus. Tika atrasts asprātīgs risinājums — pārkāpt sienas ar gipsu un ēvejskaidu plātnēm, kuras tēlnieks I. Bukovskis gatavoja uz vietas.

No zāles sienām šobrīd ir nokalni gipsa cilni ar zinātņieku portretiem. Taču, ja vajadzētu veidot eksponāciju par šī dīvainā, bēf savā sapānā un tālākajā liefošanā tik raksturīgā nama vēsturi, būtu jātaisa īpaša portretu galerija par tiem cilvēkiem, kuri aizgājuši mūžībā paši un aiznesi līdz arī savu amatā prasmī. Tie ir apmetēju latgaliešu Saveljevu dinastija — tēvs ar trim dēliem un vedeklu, gipsa rotaņumu darinātāji — šobrīd vispār aizmiršta profesija, metālkalēji, kas gatavoja lielās un mazās lustras. Atšķirībā no Maskavas augstceltnēm, kuras es atceros ar siekiem nozogotas, lai keramikas flīzes ne fāsēs nekrīstu uz galvas gārāgājējiem, Rīgas Augstceltnes apšūvuma keramikas flīzes ar pavisam maziem izpēmumiem arī šodien ir perfekti stāvoklī, tik labi un rūpīgi tās piemontētas. [Flīzes gatavoja Piemaskavā un piegādāja, iesaiņotas polietīlenā plēvē, kas tobrīd bija liels retums.] Būtu jāpiemin arī konstruktori, kas visus milzīgo slodžu apreķinus veica uz lielām papīra lapām, jo ne par kādiem datoriem pat sapnot vēl nesapnoja. Bija paredzēta iespējamība, ka mājas centrālā, augstceltnes, daļa var nosēsties par 30 cm. Īstenībā tā nosēdās krietni mazāk, par ko liecina pakāpiens Prezidijs gaitenī, kur centrālā daļa saslēdzas ar zemajiem sānu korpusiem. Ja būtu noticis prognozētais, pakāpiena nebūtu.

Tie, kas pilnsapulcē noklausījās V. Apsīta un tam sekajošo J. Straudiņa referātu, skatījās apkārt ar pavisam citām acīm. Tādēļ, seit, Prezidijs sēžu zālē, bija paredzēta bufete, gaitenī — bibliotēkas plaukti, Karoga zālē — biljarda istaba, bet prezidenta kabinetā — bibliotēkā sēdeklis. J. Straudiņš teica — jādomā, kā šo ilēlo un ne ar labāko auru apvelīto māju padarīt cilvēciskāku. Nepieciek tikai ar iesvētīšanu vien.

INTRIGA NR. 3. Šī pirms pilnsapulces klājā nāca pilnīgi ģeniāls ierosinājums — pārdoš akadēmijas augstceltni un par to naudu kreditēt studijas. Intrigas ap augstceltni turpinās.

Z. KIPERE

Programma darbojas!

Jau otro reizi LZP pētījumu programmas «Latvijas zinātniskās un tautsaimnieciskās produkcijas konkurētspēja» apakšprogrammas «Koksnes un augu valsts izejiņu materiāli» izpildītāji sapulcējās Ķīpsalā KTF Polimērmateriālu institūtā, lai atskaitītos par paveikio un koordinētu darbu 1997. gadam. Semināra dalībnieku 19 referāti bija veltīti trīs galvenajām tēmām:

- 1) koksne kā biodestruktīvs konstrukciju materiāls,
- 2) koksnes ķīmiskās pārstrādes produkti jaunu biodestruktīvu materiālu ražošanā,
- 3) no cukuriem mikrobioloģiskās tehnoloģijas procesē iegūt polihidroksibufirātu izmantošanas iespējas biodestruktīvu materiālu ražošanā.

Pagājušajā gadā šāda tikšanās notika Jelgavā, kur viesmīligi visus programmas dalībniekus no LLU, LV KKI un LU MBi uzņēma Mežtehnikas fakultāte.

Semināra atklāja prof. M. Kalniņš — PI direktors. Īpašu interesi pēc programmas vadītāja Dr. h. inž. U. Viestura ievada izraisīja Dr. h. fiz. A. Silīna referāts, kas informēja par Eiropas pētījumu, tehnoloģiju un attīstības centra (FEMIRC Latvija) lomu sadarbības organizēšanā ar ārziem zinātniskajiem centriem EK valstīs programmas galveno tēmu ietvaros. Seminārā katrs referāts izraisīja nopietnas debates, tādēļ paredzētās kaljas pauzes un pusdienu pārtraukumi sāru līdz dažām minūtēm un, lai gan semināru bija paredzēts beigt 15.00, vēl puspiecos dalībnieki nebija izklīduši.

Referēja pieredzējuši zinātnieki, sevišķi gribas atzīmēt LLU Dr. h. inž. H. Tuherma, LV KKI Dr. h. ķīm. G. Telisevās, RTU PI V. Tupureinas un LU MBi Dr. biol. Z. Gerecbergas ziņojumus. Bet blakus viņiem patīkami bija redzēti jaunus speciālistus — studentus un doktorantus no LLU un KTF, kā arī doktorantus no LV KKI.

Iezīmējās kontūras jaunai apakšprogrammai šīs pasašas programmas ietvaros, proti, «Koksnes biomassas izmantošanas iespējas celulozes, papīra, ķīmisko un tehnoloģisko produktu iegūšanai» (vadītājs Dr. h. inž. A. Alksnis) un šīs apakšprogrammas saistība ar jaunās celulozes rūpīcas tehnoloģiju un produktiem, kas radīsies, uzsākot celulozes ražošanu. Neliela informācija bija arī par LV KKI integrāciju augstskolā (RTU) un mācību programmu izveidošanu kā šīs programmas sadaļu. Bez tam notika 1997. g. darba plānu apspriešana un koriģēšana sakārā ar ievērojamo finansējuma samazināšanu, salīdzinot ar optimālo (pieprasīto).

Daži pētījumi vēl atrodas sākuma stadijā, bet dažos gadījumos biodestruktīvo materiālu iegūšanas tehnoloģija ir patentēta un pat pārdota licence ārziem (biodestruktīvie poliuretanmateriāli). Apsveicami ir arī tas, ka šīs programmas izpildītāji veic pētījumus kopā ar Eiropas zinātniekiem (RTU PI doktoranta I. Šica sadarbība ar Madrides IEM CSIC).

Semināra nobeigumā prof. U. Viesturs aicināja vēl aktīvāk plevērties praktiskiem rezultātiem, lai līdzekļi, kas izletoti šīs programmas finansēšanai, ātrāk atgrieztos atpakaļ nodokļu veidā no jaunu biodestruktīvu materiālu ražošanas mūsu valstī vai patentu realizēšanas ārziemēs. Tādēļ viņa vēlējums nākošā semināra daļībniekiem — biežāk liešot savos referatos atslēgvārdus tīgus, konkurenčes spēja, patentī, licence, techniski ekonomiskās pamatojums, cena, pašizmaksas, tonnas, kilogrami, pasaulē pirmoreiz u. t. t. — izskanēja optimistiski.

Dr. h. inž. A. ALKSNS

ATIS KRONVALDS UN LATVIEŠU VALODAS BAGĀTINĀŠANA

jāna («Atis Kronvalds un jaunvārdu modeļi viņa laikā un mūsdienās»).

Pārrunās par Ata Kronvalda devuma pedagoģiskajiem, filozofiskajiem, kultūrvēsturiskajiem un valodnieciskajiem aspektiem piedalījās filol. dokt. Dz. Paegle, filoz. dokt. E. Buceniece, LZA kor. loc. D. Nītiņa, filol. dokt. K. Pokrotniece, filol. maģ. J. Kušķis, kultūrvēsturnieks R. Pussars, skolotāja A. Vāvere u. c.

Bija sarūpēta grāmatu izsfāde «Valodnieku devums valodas zinātnē un praksei».

LATVIJAS ZINĀTNES PADOMĒ

Pielikums
LZP ZSKK 1997. gada 25. februāra
lēmumam

LZP STARPTAUTISKO PASĀKUMU FINANSEJUMS 1997. GADĀ (2. pielikums*)

Nr. p. k.	Organizācija	Projekta nosaukums, izpildītāji	Finansējums pieprasītais Ls	Finansējums piešķirtais Ls
21.	Rīgas Tehniskās universitātes Būvniecības fakultāte	5. Starptautiskā konference «Modern Building Materials, Structures and Techniques» (21.—25.05.97., Liepāva). J. Brauns	90	55
22.	LV Koksnes ķīmijas institūts	11. Starptautiskais slāpekļa fiksācijas kongress (20.—25.07.97., Francija). U. Viesturs	309	310
23.	Latvijas Organiskās sintēzes institūts	11. Starptautiskais Nordvikerhaufas-Kamerīno zāļu pētniecības simpozījs (11.—16.05.97., Nīderlande). L. Ignatoviča	265	260
24.	Rīgas Tehniskās universitātes ķīmijas tehnoloģijas fakultāte	Vācijas firmas «Remmers» organizētais seminārs par akmens materiālu korozijas sekū novēršanas tehnoloģiju un materiāliem (17.—18.02.97., Igaunija). O. Baumanis	100	100
25.	Rīgas Tehniskās universitātes ķīmijas tehnoloģijas fakultāte	Vācijas firmas «Remmers» organizētais seminārs par akmens materiālu korozijas sekū novēršanas tehnoloģiju un materiāliem (17.—18.02.97., Igaunija). D. Bajāre	100	100
26.	LU Bioloģijas fakultāte	23. Starptautiskais fizioloģijas zinātņu kongress (30.06.—05.07.97., Krievija). J. Aivars	460 USD	265
27.	Lavijas Medicīnas akadēmijas Histologijas katedra	Eiropas Neiropeptīdu savienības 7. konference (21.—24.05.97., Vācija). M. Pilmane	300 DEM	105
28.	LZA Scientometrisko pētījumu grupa	6. Starptautiskā konference scientometrijā un informētājā (16.—19.06.97., Izraēla). E. Tjūnina	280 USD	165
4. Starptautiskā sadarbība				
1.	Latvijas Medicīnas akadēmija	Aparatūras apmaksa projekta «Laser Doppler flowmetry for Microcirculation Measurement» ietvaros. I. Taivans	8580	alteikt
2.	RTU ķīmijas tehnoloģijas fakultāte	Sadarbības projekts ar Vācijas Erlangen-Niernbergas universitātes materiālu zinātņu institūtu III. J. Vaivads	1175 DM	300
3.	Fizikālās enerģētikas Zinātniskā sadarbība ar Hahn-Meitner institūtu (Berlīne, Vācija) un Laues-Lanžēvēna institūtu (Grenoble, Francija). J. Jojins	1890	1500	

*Nobeigums. Sākums «Z.V.» nr. 5.

LZA FILOZOFIJAS UN SOCIOLOGIJAS INSTITŪTS

1. Akadēmijas laukums
Rīga, LV-1940
Latvija
TEL: (371)722-9208 FAX: (371)721-0806
Internet e-mail: fsiac.lza.lv

Uzaicinām Jūs piedalīties LZA Filozofijas un socioloģijas institūta rīkotā konferencē ANDRIEVS NIEDRA: PAR UN PRET. Konference notiks 1997. g. 10.—11. XI. Rīgā (vieta tiks pazīnīta vēlāk).

Aitkarībā no dalībnieku skaita tiks veidotas vairākas sekcijas, piem., filozofijas, literatūras, politikas, valodniecības, vēstures uzt. Referētu garums sekcijs — līdz 15 min., valoda — lafīšu.

Pretendentus referētu nolasīšanai lūdzam līdz 1997. g. 1. VII. Iesniegt Filozofijas un socioloģijas institūtā priekšslajumu tekstu datorizdrukas veidā; nepieciešams ievērot sekojošas prasības:

1. lappuses formāts — A 4;
2. burtu lielums — 12 p.;
3. rindu intervāls — 1, 5;
4. lappušu skaits — ne vairāk kā 7 lpp.;
5. pirmajā lappusē (t. s. «galvā») jānorāda vēlamā sekcija, autora vārds un uzvārds, attiecīgā zinātniskā vai mācību (u. c.) iestāde, adrese (darba vai mājas), telefona nr., faksa nr., vēlamās ari Internet (vai līdzīgu servisu, piem.: America Online, AppleLink, Claris OfficeMail uzt.) e-mail, ka arī referēta nosaukums.

Referētu iespēju robežas centīsimies publicēt. Pretendentus uz publikāciju lūdzam izpildīt sekojošas pālpaprāsības:

1. līdztekus iesniegtajam tekstam datorizdrukā, nepieciešams pievienot arī disketi (2HD 3, 5") ar salikušu tekstu; dokumenta failu BinHex formātā var arī pārsūtīt ar e-mail uz zemāk norādīto adresi;
2. teksta formāts — IBM vai Macintosh (MS Word; versijas — 2x; 4x; 5x; 6x; 7x u. c.; vēlamie fonti: BalfTimes, LatTimes, TimesCE);
3. atsaucēs lūdzam ievērot MLA standartu.

Visa veida sūtījumus (pieteikumus, referētu izdrukas, disketes uzt.) lūdzam adresēt LZA Filozofijas un socioloģijas institūtā M. Vecvagaram.

LZA Filozofijas un socioloģijas institūta direktore
acad. M. KOLE
Atbildīgais par konferences organizēšanu M. VECVAGARS

LAI SAUKTOS PAR LATVIETI

Ar šādu nosaukumu uz Ārijas Elksnes dzejas koncertu LZA sēžu zālē 6. martā akadēmija un Akadēmiski izglītoto sieviešu apvienība aicināja visus dzejas draugus. Ventas Vecumnieces režija, pie klavierēm pianists un komponists Andris Vecumnieks. Dzeju runāja Elza Radziņa, Olga Drege, Anita Grūbe, J. Ozoliņa, Ald. Kalniņa un A. Vecumnieka dziesmas izjusti izpildīja Dace Volfarte.

Ā. Elksne pieder pie tiem dzejniekiem, kuru rindas zina visi, un daudzus dzejoļus var klausībā skaitīt līdz. Tā šīs dzejas sirsniņa, gaišums un mūzika, liekas, atbilst tam, ko saucam par latvisko garīgumu. Arī tas, ka pavismē nesen visa Latvija sveica Elzu Radziņu dzimšanas dienā, un aktieru un grāmu draugi priečājās par skaisto un gudro Lilijas Dzenes veltījumu mākslinieci — «Draiskā peonija», kāpināja klausītāju interesi par šo notikumu.

Dzejas koncerta veidojums atklāja Ā. Elksnes sievišķību, dzīmtenes un mātes mīlestību, skaistuma apliecinājumu. Būtība to zina un izjūt visas Latvijas sieviešu paudzes — sākot no vēlēšanās «man laimīgai gribētos būt», līdz pārdomām «lai būtu kam novēlēt Gaižiņu». V. Vecumnieces kompozīcijā šīs mūžīgās vērtības liecināja ar jaunu spēku, pareizāk sakot, te ieskaņējās arī negaidīti akcenti: «Viņi mira, lai mēs dzīvotu labāk»...

«Vai mums domas uzlido augstāk?
Vai mēs spējīgi dzīlāk just?
Ko tie teiktu, kas salīktām plaukstām
Tur zem zālajām velēnām klus?»

«Viņa ir dzīva mūsu vidū, — sacīja režisore, — Ārijai Elksnei nebija frāzes, tās bija ar sirdi asinīm rakstītas rindas.»

Un tā kā tā bija ar sirdi runātas dzejas, tieši tā tās uzņēma klausītāji.

IEVA TĀLBERGA

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Nākamais «Zinātnes Vēstneša» numurs
iznāks 1997. gada 14. aprīlī.

Redaktores Zaiga Kipere.
«Zinātnes Vēstnesis».
Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.
Reģistrācijas apliecība nr. 75.
Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība.
«Science Bulletin» Association of Latvian Scientists.

JAUNĀKĀS GRĀMATAS LATVIJAS AKADĒMISKAJĀ BIBLIOTĒKĀ

01.03.97.

1. Deutsche Gesellschaft für Psychologie. Kongress (37; 1990; Kiel).
2. Lehninger, A. Biochemistry. — New York, 1976.
3. Fersht, A. Enzyme structure and mechanism. — Reading, 1977.
4. Schramm, W. Der Geheimdienst in Europa 1937—1945. — München, 1980.
5. Arosio, F. Carlo Besta, 1876—1940. — Milano, 1993.
6. Müller, H. Taschen-Tabelle integrierter Schaltungen (digital). — München, 1984.
7. Domarus, M. Hitler. — Wiesbaden, 1973.
8. Dahlen, H. Vieweg BorsenManager. — Braunschweig, 1990.
9. Canetti, E. Masse und Macht. — Hamburg, 1960.
10. Stenzel, G. Geschichte des preussischen Staats. — Hamburg, 1851.
11. List of papers of the Institute of Physical and Chemical Research (RIKEN), 1993. — Saitama, 1993.
12. Vševečka, J. Osudy židovske Prahy. — Praha, 1993.
13. Bibliographie der Publikationen der Schweizerischen Naturforschenden Gesellschaft, 1941—1974. — Bern, 1984.
14. Hoffmann, J. Die Geschichte der Wlassow-Armee. — Freiburg im Breisgau, 1984.
15. Purischewitsch, W. Wie ich Rasputin ermordete. — Berlin, 1991.
16. Boland, B. Gardner's magic and other old wives' lore. — London, 1977.
17. Turner, E. The shocking history of advertising. — Harmondsworth, 1965.
18. Drescher, H. MalerBilder. — Berlin, 1990.

19. Havemann, W. Geschichte des Ausgangs des Templerherrenordens. — Stuttgart, 1846.
20. Macintosh Referenz. — München, 1990.
21. Beiträge zur Phytophysiology. — Jena, 1992.
22. Jurkiewicz, W. Korespondencja elit polski stanisławowskiej. — Bydgoszcz, 1992.
23. Kim, Il Sung. Works. — Pyongyang, 1980.
24. Kaczmarek, T. Linear control systems. — Taunton, 1993.
25. Negulescu, M. Municipal waste water treatment. — Amsterdam, 1985.
26. Carson, R. Mount St. Helens. — Tacoma, 1990.
27. Kordecki, O. Pamietnik oblężenia Częstochowy, 1655 r. — Częstochowa, 1991.
28. Handbuch für Studienreiseleiter. — Sarnberg, 1991.
29. Collins, W. Bibliography of English-language works on the Babi and Bahá'i faiths, 1844—1985. — Oxford, 1990.
30. Ultrastructure processing of advanced materials. — New York, 1992.
31. Labelled compounds and radiopharmaceuticals applied in nuclear medicine. — Bucuresti, 1986.
32. Tartu vaated XIX sajandii. — Tartu, 1993.
33. Litografie Victora Adama (ze zbiorów Biblioteki Narodowej). — Warszawa, 1993.
34. Wiek XVIII, Polska i świat. — Warszawa, 1974.
35. Widacka, H. Polscy królowie elekcyjni w grafice XVI—XVIII wieku. — Warszawa, 1993.
36. Martens, N. Mały słownik niderlandzko-polski, polsko-niderlandzki. — Warszawa, 1991.
37. Bohinski, R. Modern concepts in biochemistry. — Boston, 1976.
38. Koszewski, A. Trzy fance polskie na chorążki lub dziecięcy a cappella. — Warszawa, 1993.
39. Catalog handbook of fine chemicals, 1996—1997. — Milwaukee, 1996.
40. Complete catalog 1996 to Landolt-Börnstein New series. — Heidelberg, 1996.
41. Józef Pankiewicz (1866—1940). — Warszawa, 1992.

DISERTĀCIJU AIZSTĀVĒŠANA

1997. g. 20. martā plkst. 13.00 Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijas (Brīvības ielā 333, 73. auditorijā) Promocijas padomes sēdē savu promocijas darbu «Handbola taktikas pamējiņu apguves pedagoģiskie pamati pusaudžu vecumā» pedagoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

JĀNIS ŽĪDENS.

Recenzenti: LU profesore, Dr. h. ped. A. Špona, LU profesore, Dr. h. ped. A. Kopeloviča, LSPA profesors, Dr. ped. U. Grāvičs.

Ar promocijas darbu var iepazīties LSPA bibliotēkā un Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.

* * *

S. g. 7. aprīlī pulksten 11.00 Ausekļa ielā 11. 512. auditorijā notiks RTU inženierzinātņu nozares habilitācijas padomes H-07 sēde.

Habilitācijas darbu habilitētā inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

Dr. inž. JURIJS MERKURJEVS.

Habilitācijas darba temats — «Diskrētu notikumu sistēmu imitācijas modelēšanas metodes ierobežotu rezursu gadījumā».

Recenzenti: Dr. h. inž., prof. J. Grundspenķis, t. z. d., prof. D. Imājevs (Sanktpēterburgas Elektrotehniskā universitāte), Dr. h. inž., prof. P. Rivža.

Ar habilitācijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskā bibliotēkā Kāļu ielā 1a.

* * *

1997. gada 8. aprīlī plkst. 14.30 Kāļu ielā 1a, RTU Tehniskās universitātes 433. auditorijā notiks RTU Aparātu būves tehnoloģijas un metroloģijas specjalitātes, promocijas padomes atklāta sēde, kurā

MAIJA JANSONE

aizstāvēs promocijas darbu «Defaļu berzes virsmu parametru ietekme uz diššanas procesu», kas iesniegts inženierzinātņu doktora grāda iegūšanai.

Recenzenti: Dr. habil. sc. ing., prof. G. Sagalovičs, Dr. sc. ing. K. Cīrule, Dr. sc. ing., prof. V. Gulbis.

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU bibliotēkā, RTU, Kāļu ielā 1a.

* * *

1997. g. 9. aprīlī plkst. 13.00 Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijas (Brīvības ielā 333, 73. auditorijā) Promocijas padomes sēdē savu promocijas darbu «Augstas kvalifikācijas bobslejistu speciālās fiziskās sagatavotības pilnveidošana, vadoties pēc saīsinotām un atbrīvojotām muskuļu īpašībām, sacensībām atbilstošā situācijā» pedagoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

LEONIDS ČUPRIKS.

Recenzenti: LU profesore, Dr. h. ped. R. Garleja, TU docente, Dr. ped. R. Tarnopolska, LSPA profesors, Dr. ped. J. Lanka.

Ar promocijas darbu var iepazīties LSPA bibliotēkā un Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.

* * *

1997. gada 9. aprīlī plkst. 14.15 Rīgas Aviācijas universitātes sēžu zālē (Lomonosova 1. 4. korp.), notiks habilitācijas padomes atklāta sēde, kurā

Dr. inž. ALEKSANDRS URBAHS

aizstāvēs zinātnisko darbu kopumu «Aviāciju konstrukciju bojājumu diagnosēšana un sagraušanu prognozēšana ar akustikas emisijas metodu» habilitētā inženierzinātņu doktora (Dr. h. inž.) zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: Dr. h. inž., prof. S. Doroško, Dr. h. inž., prof. S. Cifanskis, Dr. h. inž. V. Loginovs.

Ar darba kopumu var iepazīties RAU bibliotēkā un Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.

* * *

1997. gada 17. aprīlī plkst. 14.00 Rīgas Tehniskās universitātes habilitācijas un promocijas padomes H-2 atklāta sēde Rīgā, Āzenes ielā 14/24, 271. auditorijā

INDRA KRAMZAKA

aizstāvēs disertāciju inženierzinātņu doktora grāda iegūšanai par tēmu «Slāpekļi saturošo organisko savienojumu attīrišana un izdalīšana ar elektrodialīzes metodi».

Recenzenti: Dr. h. kīm., prof. V. Kampars, Dr. h. kīm., prof. B. Purīns, Dr. h. inž., prof. U. Viesturs.

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Ķīmijas tehnoloģijas fakultātes bibliotēkā Āzenes ielā 14/24.

* * *

Latvijas Lauksaimniecības universitātes lauksaimniecības zinātnes nozares Agronomijas apakšnozares habilitācijas padome 1997. gada 7. februāra sēdē piešķira habilitētā lauksaimniecības doktora (Dr. h. lauks.) zinātniskā grādu LLU docentam ALDIM KĀRKLIŅAM par zinātnisko darbu kopumu «Augsnes resursi un mēlošanas līdzekļu pētījumi ilgspējīgas lauksaimniecības apstākļos».

Balošanas rezultāti: par — 8, pret — nav, atturas — 1.

* * *

DPU Promocijas padome pedagoģijas nozarē mācīšanas metodikas apakšnozarē 1997. gada 27. februāra sēdē piešķira pedagoģijas doktora (Dr. paed.) zinātniskā grādu VIJAI DĒSLEREI par disertāciju «Dekoratīvās mašīnzūšanas mācību efektivitātes kāpināšana».

Balošanas rezultāti: par — 8, pret — nav, nederīgi bijeteni — nav.

* * *

DPU Promocijas padome pedagoģijas nozarē mācīšanas metodikas apakšnozarē 1997. gada 27. februāra sēdē piešķira pedagoģijas doktora (Dr. paed.) zinātniskā grādu KORNELIJAI KĀNCĀI par promocijas darbu «Funkcionāli tematiskā leksikas materiāla atlases un organizācijas metodika vācu valodas mācību grāmatās».

Balošanas rezultāti: par — 8, pret — nav, nederīgi bijeteni — nav.

* * *